

KULTTUURISEN INSPIROITUMISEN JÄLJILLÄ

Case: Kuuba ja mallisto Kun kukat nukahtavat

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, vaatetusmuotoilun koulutus

Syksy 2019

Milla-Maija Saari

Vaatetusmuotoilu
Visamäki

Tekijä	Milla-Maija Saari	Vuosi 2019
Työn nimi	Kulttuurisen inspiroitumisen jäljillä	
Työn ohjaaja/t	Pirjo Seddiki, Tarja Saari	

TIIVISTELMÄ

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö ammensi tekijän kokemusta kulttuurisesta inspiroitumisesta Kuubassa helmikuussa 2018 ja avasi tämän kautta mallistoa vaihe vaiheelta aina ensimmäisistä luonnoksista lopulliseen näyttökseen Tampereen Design- ja Arkkitehtuuriviikoilla syksyllä 2018. Kuubassa nähtyä ja koettua tallennettiin kirjoittaen, piirtäen sekä kännykän nauhurilla nauhoittaen.

Millaista oli inspiroituminen? Kompastuiko tekijä tiedostamatta ylläpitämään kolonialistisia rakenteita, mitkä pitävät alisteisessa asemassa olevien kulttuurien jäsenten äänen vaimennettuna? Kuuban historia ja kulttuuri on hyvin monimuotoinen. Kommunistinen hallintomuoto ja kolonialismin jäännökset rajoittavat kuitenkin kansalaisten toimeentuloa ja maasta poistumista. Haastattelu tehtiin kuubalaisesta muotibloggaajasta, Migue Leyva J:sta, joka kertoi kuubalaisesta pukeutumiskulttuurista sekä miten hän kokee kulttuurisen inspiroitumisen.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin mitä kannattaa luovana toimijana ottaa huomioon, kun ottaa tiedostaen vaikutteita toisesta kulttuurista. Työssä havainnoidaan, millaiseksi inspiraatio muotoutui käytännössä. Tärkeintä on kunnioittaa ja ottaa mahdollisesti selvää ovatko tietyt elementit esimerkiksi salaisia tai niiden käyttö hyvin rajattua. Toista kulttuuria käsiteltäessä on myös huomioitava, ettei vaimenneta toisen kulttuurin uskottavuutta eli tuodaan tarvittaessa kulttuurin edustajan äänen julki.

Avainsanat Kulttuurinen inspiroituminen, Kuuba, Vaatemallisto

Sivut 43 sivua, joista liitteitä 2 sivua

Degree Programme in Design
Visamäki

Author	Milla-Maija Saari	Year 2019
Subject	Thinking of Cultural Inspiration	
Supervisors	Pirjo Seddiki & Tarja Saari	

ABSTRACT

This functional thesis draws an experience of cultural inspiration and through this opens up the collection step by step, first sketches to the collection on Tampere Design and Architecture Week in the fall of August 2018. A trip to Cuba took place in February 2018 where the writer saw and experienced a lot while writing, drawing and recording on a cellphone. After returning to Finland, working on the collection started. It was the next and expected topic of studies. A show was made with a friend, shoe-designer student Venla Varjus and schedule condensed into just a few months.

Reflecting on the topic of cultural ownership that was on the surface of the media began during process. What do researchers think it is and how creative work contributes to or rejects this. What was the inspiration like. Did writer stumble unknowingly into maintaining colonial structures that keep the voice of members of subordinate cultures muted. Cuban history and culture are very diverse. However, the communist regime and the remnants of colonialism limit the livelihood and emigration of citizens. Interview was made of Migue Leyva J, a Cuban fashion blogger who talked about Cuban clothing culture and how she experiences cultural inspiration.

Exploring what should consider as a creative worker when become aware of influences from another culture, and see how inspiration took a shape in practice. The most important thing is to respect and possibly find out whether certain elements are secret or very limited in their use. When dealing with one culture, one must also be careful not to diminish the credibility of the other culture, that is, to express the voice of a cultural representative, if necessary.

Keywords Cultural inspiration, Cuba, Collection

Pages 43 pages including appendices 2 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	2
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	3
2.2	Lähdetekstit.....	4
2.3	Kuvat ja kaaviot	4
2.4	Haastattelu	7
2.5	Henkilökohtainen havainnointi	7
3	TIETOPERUSTA.....	8
3.1	Kulttuuriperintöä tarkastellessa	8
3.2	Kulttuuriperinnöstä kulttuuriseen omimiseen.....	9
3.3	Vanhojen valtarakenteiden murtamista dekolonialismin avulla	10
3.4	Kuuban historia	11
4	TULOSTEN ESITTELY.....	14
4.1	Haastattelu: Migue Leyva J.	14
4.2	Kun kukat nukahtavat –mallisto.....	16
4.2.1	Lähtökohdat.....	16
4.2.2	Inspiroituminen ja luonnokset	17
4.2.3	Suunnitteluprosessi	22
4.2.3.1	Kuosit.....	25
4.2.3.2	Lopulliset luonnokset.....	30
4.2.3.3	Poisjätetyt luonnokset.....	32
4.2.4	Kaavoitus ja prototyypit	28
4.2.5	Valmiit kappaleet ja näytös	30
5	LOPPUPOHDINTA.....	36
	LÄHTEET	39
	Haastattelu: Migue Leyva J.....	41

Liitteet

Liite 1 Haastattelu: Migue Leyva J.

Kuva 1. Trinidadin kaupunki Kuubassa.

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä aion keskustella ensisijaisesti kulttuurisesta insoitumisestani mallistoni 'Kun kukat nukahtavat' kautta. Helmikuussa 2018 toteutin pitkäaikaisen haaveeni matkustaessani yksin Kuubaan. Jokin selittämätön vetovoima kehotti minua vuosia sinne, vaikka en tiennyt maasta juuri mitään. Karibian kulttuuri ja varsinkin Kuuba on salamyhkäisyydellään ollut todella puoleensa vetävä. Se oli aikamatka menneisyyteen, sillä kommunismin tuulet tuntuivat vielä Havannassa, mutta ne olivat sekoittuneet reggaetonin, älypuhelinien ja wifi-puistojen kanssa valtioksi, jossa nuoret muuttivat sitä rauhanomaisesti länsimaalaiseksi.

Koulussa keskustelimme jo tammikuussa alustavasti keväällä aloitettavasta, ensimmäisestä omasta mallistostamme. Päätin tehdä matkastani opintomatkan, jonka tarkoituksena havainnoisin kulttuuria mahdollisesti saaden siitä myös inspiraatiota. Upea ja värikäs vaatetus, luonto, kansa ja kulttuuri tekivät lähtemättömän vaikutuksen, joka tallentui mieleeni, luonnoksiini ja niiden kautta myös mallistooni syksyllä 2018.

Kulttuurinen omiminen sekä kulttuuriperintö ovat olleet kriittisen keskustelun alla ympäri maailmaa eri konteksteissa jo muutaman vuoden ajan.

Alkuperäiskansojen asusteiden ja sorrettujen kulttuurien symbolien käyttö valtakulttuurien piirissä on saanut julkista kritiikkiä epäkunnioituksesta ja valtasuhteiden vahvistamisesta. Samaan aikaan onneksi monikulttuurisuus kasvaa ja dekolonisaation avulla yritetään murtaa kolonialistisia rakenteita.

Kulttuurinen inspiroituminen on ollut länsimaisen taiteen piirissä vuosisaatoja läsnä lähinnä kolonialismin edesauttamana. Uudet tuulet puhaltavat ja haluanakin tässä opinnäytetyössä keskustella omasta inspiroitumisestani malliston vaiheiden, kulttuurisen omimisen sekä dekolonialismin kautta käyttäen lähteinäni historiaa avaavaa kirjallisuutta, erilaisia verkkomedioita ja tuoden kuubalaisen kulttuurin ääntä kuuluviin haastattelun avulla.

Opinnäytetyöni lähestyy aihetta toiminnallisen opinnäytetyön keinoin. Sen tarkoitus ei ole löytää rajoja vetäviä vastauksia kulttuuriseen omimiseen vaan herättää ajatuksia ja keskustelua aiheesta sekä vastata laatimiini tutkimuskysymyksiini.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Käytän opinnäytetyössäni lähteinä erilaisia verkkomedioita, kuten Antroblogi.fi sekä Poliitikasta.fi sekä artikkeleita ja tutkimuksia saadakseni faktatietoa, käsitteitä ja näkökulmia. Lähteisiin ja tutkimuskysymyksiin tukeutuneena etenen opinnäytetyössäni omasanisesti. Viittaan artikkeleihin ja niiden kirjoittajiin sekä haastateltaviin suorasti tai epäsuorasti. Yhtenä tärkeänä menetelmänä toimii myös oma havainnointini Kuuban matkaltani sekä työskentelyni malliston parissa.

Erittäin hyödyllistä aineistoa olen saanut lukemalla erilaisten journalistien sekä tutkijoiden tekstejä aiheista: kulttuuriperintö, kulttuurinen omiminen, kulttuurinen inspiroituminen, kolonisaatio- ja dekolonisaatio, Kuuban historia ja pukeutumiskulttuuri. Opinnäytetyön sisällössä näkyy viitekehys, prosessikaavio sekä ottamiani kuviani ja luonnoksiani. Lähestyn aihetta toiminnallisen opinnäytetyön keinoin. Siihen kuuluu toiminnallinen osuus, tässä tapauksessa tekemäni mallisto. Tähän liittyi tutkimuskysymykset ja tiedon analysointia sekä keskustelua tärkeästä ja ajankohtaisesta aiheesta oman kokemukseni kautta. Opinnäytetyö sisältää myös haastattelun kuubalaisesta muotibloggaajasta Migue Leyva J.:sta, jonka avulla saan paikallisen näkökulmaa kuubalaisesta kulttuurista.

Kuva 2. Hedelmä- ja vihanneskauppa Trinidadissa, Kuubassa.

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöt jaetaan tutkimukselliseen, toiminnalliseen, portfolio ja artikkeliopinnäytetöihin (Hamk, Opinnäytetyöopas, n.d.). Toiminnallisessa opinnäytetyössäni etsin vastauksia laatimiini tutkimuskysymyksiin, joiden tulokset pohjautuvat omaan kokemukseeni. Tutkimuskysymykset vastaavat tietoperustaani, josta suurin käsiteltävä aihe on Kun kukat nukahtavat vaatemallistoni. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on keskeistä nimenomaisesti toiminnallinen osuus, jota käydään läpi vaiheittain. Tavoitteena on yleensä laadittuun ongelmaan kehittävä ratkaisu. Opinnäytetyöni tavoitteena ei ole avata pelkästään tietoperustani käsitteitä, kuten kulttuuriperintöä ja kulttuurista omimista, vaan haluan mallistoni kautta keskustella yleisesti tästä ajankohtaisesta aiheesta sekä pohtia omaa inspiroitumistani toisesta kulttuurista. Tietoperustaani käsittelen tarkemmin edempänä. Toiminnallisessa opinnäytetyössäni käytän myös kokempohjaisia sekä havainnointiin perustuvia, empiirisiä keinoja ja muotibloggaaja Migue Leyva J.:sta tehty haastattelu sekä oma havainnointini toimii minulle sellaisina.

Pääkysymykset:

Miten mallistossa 'Kun kukat nukahtavat' näkyy kulttuurinen inspiroituminen?

Miten suunnittelijana saa inspiroitua toisesta kulttuurista?

Alakysymykset:

Mitä on kulttuuriperintö?

Millaista on kulttuurinen omiminen?
Millaista on kuubalainen pukeutumiskulttuuri?

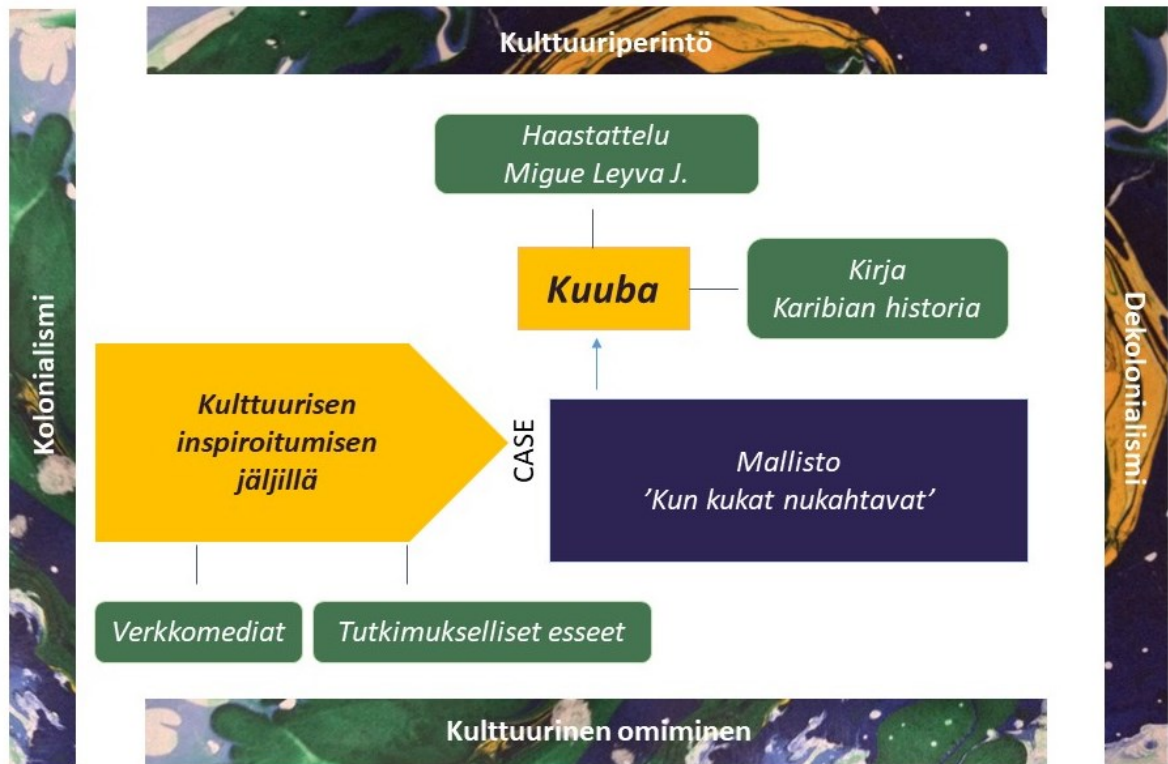
2.2 Lähdetekstit

Käytän opinnäytetyössäni artikkeleita ja esseitä, jotka avaavat ja tukevat tutkimuskysymyksiäni. Antroblogi.fi sekä Poliitikka.fi-sivustoilla käsitellään useiden kirjoittajien teksteissä suomeksi kulttuuriperintöä sekä kulttuurista omimista. Kirjoittajat ovat yliopistotutkijoita ja he ovat lähestyneet aiheita kriittisestä, skandinaavisesta näkökulmasta. Englanniksi aihetta on kriittisesti tutkittu enemmän ja löysin Eric Hatala Matthews'n esseen Kulttuurisesta omimisesta ja essentialismista. Tämä antoi paljon tukea ja uusia näkökulmia kulttuuriseen omimiseen aihetta lähestyessäni.

Kirjalähteeni on Pekka Valtosen Karibian historia (2017, Gaudeamus). Ker-toessani omasta mallistostani sekä inspiraatiostani Kuubaan on ehdot-to-man tärkeää ammentaa Kuuban historiaa sen ensimmäisistä asuttajista lähtien. Näin lukija ja itse kirjoittaja saavat enemmän tietoa ja ymmärrystä Kuuban kulttuuriperinnöstä.

2.3 Kuvat ja kaaviot

Opinnäytetyön havainnollistavina apuvälineinä toimivat kuvat Kuuban reissustani sekä mallistoni eri vaiheista luonnoksista toteutukseen ja näyttö-öseen. Liitteinä nähdään myös prosessin kulkua esittävä viitekehys ja ko-konaiskuvaa näyttävä prosessikaavio, jotka luonnollisesti kuuluvat osaksi opinnäytetöitä.

Kuva 3. Viitekehys

Viitekehyksessä opinnäytetyön keskeinen teema eli otsikko sekä käsiteltävä kulttuuri Kuuba näkyy keltaisella. Aineisto ja lähteet ovat väritetty vihreällä. Opinnäytetyön tutkimuskohde on sinisellä maalattu mallistoni. Viitekehysten marmoriset raamit ovat tietoperustani käsitteitä, joita avatesani pystyn vastaamaan tutkimuskysymyksiini.

Kuva 4. Prosessikaavio

Prosessikaaviossa kuvittamani kuubalainen nainen havainnoi koko opinnäytetyötäni ja sen tekoa alhaalta ylöspäin. Kaikki alkoi malliston teolla: inspiroitumisella, luonnoksilla, tekoprosessina ja näytöksenä. Tämä vaihe oli hauskaa ja rönsyilevää ja minulle hyvin luonnollista. Tämän jälkeen alkoi opinnäytetyön teko: tietoperustaan tutustuminen ja kirjoitustyön aloittaminen. Nämä asettuvat kuvassa vyötärön ja ylävartalon seudulle. Kirjoittamisen aloittaminen oli minulle haastavaa enkä ole tottunut lukemaan tietotekstejä noin suurella intensiteetillä. Aihe kiinnosti minua kuitenkin niin paljon, että tekstiä tuli sujuvasti aina loppupohdintaan asti. Kuvan käsivarressa on erillään haastattelu, mikä on irrallaan vartalosta. Käytännössä se tarkoitti sitä, että haastattelun ajankohtaa oli vaikea sopia sekä haastattelun kulku oli hieman lennokka ja olisi vaatinut ehkä tiiviimpiä sekä selkeämpiä kysymyksiä. Sijoitin pohdinta-kohdan suun alueelle, mikä symboloi

oman äänen ja mielipiteen käyttöä. Tämän aloittamisessa meni viikkoja, koska olin epävarma, oliko opinnäytetyö tarpeeksi valmis loppupohdintaan. Valmista opinnäytetyötä symboloi pään päällä hedelmiä täynnä oleva kori.

2.4 Haastattelu

Jotta sensitiivinen opinnäytetyöaiheeni saa sille tarvitsemaansa tietoa, haluan antaa myös työssä käsiteltävän kulttuurin edustajan äänen julki. Tein lomakehaastattelun Kuubalaisesta muotibloggaajasta Migue Leyva J.:sta, jonka tapasin ensimmäisen kerran Kuubassa. Haastattelu sisälsi kymmenen kysymystä liittyen Kuuban pukeutumiskulttuuriin nykypäivänä. Haastattelu toteutettiin Skypen kautta. Hänen kansalaisuudesta johtuvat näkökulmansa ja kokemuksensa sekä hänen ammattinsa antavat paljon hyödyllistä informaatioita omien tutkimuskysymysteni käsittelyssä. Ilman alkupe-
räisväestön edustajan puheenvuoroa opinnäytetyöni jäisi epätasa-arvoiseksi ja kapeakatseiseksi.

2.5 Henkilökohtainen havainnointi

Yhtenä tärkeimmistä menetelmistäni toimii myös oma havainnointini. Kirjalliset havainnot ovat tallentuneet päiväkirjamerkintöinä, joita kirjoitin Kuuban matkan aikana sekä mallistoon kuuluvaan, siitä kertovaan raporttiin. Piirsin myös luonnoksia ympäristöstä ja niiden elementeistä, jotka inspiroivat minua. Ihmiset luonnoksissa olivat kuvitteellisia hahmoja. Nauhoitin myös kuulemiani ääniä kännykkäni nauhuriin. Näiden kaikkien menetelmien avulla esittelen tulokset käyden läpi mallistoni jokaisen vaiheen ja avaam, miten koin Kuuban ympäristönä ja mitkä asiat vaikuttivat oman inspiraationi syntyyn.

Kuva 5. Perheravintolassa Kuubassa.

3 TIETOPERUSTA

Keskustelen mallistoni avulla oman inspiraationi suhteesta toiseen kulttuuriin. Pohdin myös kulttuurista omimista ja kulttuuriperintöä niihin liittyvien kerättyjen tietojen avulla. Aihetta lähestyessäni on tärkeää tutustua käsitteisiin, ja niiden taustoihin, jotta uskottava teoreettinen osuus opinäytetyössä on mahdollinen. Myös opinäytetyöni toista tarkastelukohtaa Kuubaa, pystyn avaamaan lukijalle tiivistettynä laajemmin, tulee minun tietää sen historiasta Arawak-intiaaneista kolonialismiin ja aina sieltä kommunistisen vallankumouksen kautta nykypäivään.

3.1 Kulttuuriperintöä tarkastellessa

Alueiden, maiden, kansojen ja ryhmien keskeinen identifioiva osa on kulttuuriperintö. Sen avulla erotellaan kulttuurit toisistaan ja sidotaan sen sisällä olevia ryhmiä yhteen. Johanna Turunen sanoo artikkelissaan, että monet kriittisen kulttuuriperinnön tutkijat kertovat kulttuuriperinnön elementtejä määriteltäessä taustalla olevan usein kilpailevien valtasuhteiden läpäisevä poliittinen kenttä. (Politiikasta.fi, 2018)

Kulttuuriperintö rakentuu materialististen, kuten perinnepukujen, korujen, keramiikan ja muiden kädentaitojen ympärille sekä immateriaalisiin elementteihin kuten yhteiseen kieleen, uskomuksiin, lauluihin ja erilaisiin traditioihin. Kulttuuriperintö rakentuu historiallisista tapahtumista. Se elää ja muuttaa muotoaan jatkuvasti. (Turunen, 2018)

Kulttuuriperintöä voi olla myös keksityt traditiot, joissa monien kansakuntien ja etnisten ryhmien perinteet ovat melko nuoria ja 'Pizzaefektiksikin' kutsutussa termissä kansallisuudet ottavat tietyn tradition symbolin takaisin itselleen, vaikka se on kehittynyt jossain muussa maassa. (Koponen, 2018) Kulttuuriperinnölliset juuret yltää Kuubassa ainakin 600 vuoden taakse. EU:n kulttuuriperintöohjelma on alkanut kehittää uudenlaista kulttuuriperintöä Eurooppaan parin viime vuoden aikana. Nyt eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä yritetään korostaa Euroopan moninaisuutta ja sillä yritetään helpottaa myös maahanmuuttajien integroitumista. Se on osa EU:n identiteettipolitiikkaa. Kritiikkiä on kuitenkin saanut se, että kulttuurien eroja korostetaan enemmän yhtenäisyyksien sijaan. (Turunen, 2018)

Rajojen luominen ja erilaisuuden korostaminen ylläpitävät kolonialistisia rakenteita sekä voivat aiheuttaa nationalistisia ja jopa rassistisia ääriilmiöitä. Näin ollen syntyy myös kulttuurihierarkiaa, mikä tekee kulttuureista eri arvoisia. (Turunen, 2018)

3.2 Kulttuuriperinnöstä kulttuuriseen omimiseen

” Myös suomalaiset käyttävät saamelaiskulttuurin elementtejä suomalaisuuden luomisessa. Esimerkiksi vuonna 2014 Miss Maailma –kilpailussa Carola Miller edusti Suomea pilailupuodista ostettu feikkisaamenpuku yllään.”, kirjoitti tutkijatohtori Reetta Humalajoki artikkelissaan. (Antroblogi, 2017) Kulttuurisia eroja häivytettäessä tarvitaan tietoa ja kunnioitusta myös toisen kulttuurin elementtejä käytettäessä.

Loretta Todd ilmaisee Matthesin esseessä appropriatian merkitsevän hänelle kulttuurin autonomisen oikeuden viemistä, mihin liittyy sen erityisyys viitaten sen alkuperään ja historiaan. (Matthes, 2016, s.6).

Kulttuuriseen omimiseen yleensä liittyy toisen kulttuurin, yleensä alisteisessa asemassa olevan, asusteiden ja symbolien käyttö oman taloudellisen hyödyn saamiseksi.

Todd määrittelee Erich Hatala Matthesin tekstissä (2016, s.9) kulttuurisen omimisen seuraavanlaisesti: ”Kulttuurista omimista on, kun joku muu puhuu, kertoo, määrittelee, kuvaa, edustaa, käyttää tai rekrytoi toisten kuvia, tarinoita, kokemuksia, unelmia heidän ominaan. Omimista tapahtuu myös silloin, kun joku muu tulee asiantuntijaksi kokemuksestasi ja tietää mukamas enemmän siitä, kuka olet kuin sinä itse.” Kulttuurista omimista voi tapahtua yleisesti kulttuurien kesken mutta yleensä se kohdistuu valtakulttuurin ja alkuperäiskansan välille. Alkuperäiskansa eroaa alkuperäisväestöstä, koska heillä ei ole tunnustettua valtiota, joten heidän asemansa on vieläkin heikompi.

Alkuperäiskansojen ajatellaan olevan pysähtyneitä, kehittymättömiä kulttuureja, mutta Koponen artikkelissaan kysyykin kuinka ”alkuperäisiä” alkuperäiskansat kulttuureineen ovatkaan? (Antroblogi, 2018).

On siis hyvin vaikeaa nykyään määritellä mitkä elementit ovat tietyn kulttuurin ja ketkä saavat niitä käyttää. Kysymyksiä on myös herättänyt se, ketkä lasketaan ylipäänsä kuuluvan tiettyihin ryhmiin ja ketä ei.

Ryhmien välinen kaupanteko on antanut kulttuurivaikutteita jopa vuosituksia ennen modernia kolonialismia, mikä tarkoittaa, että täysin eristäytyneitä kulttuureja on ollut loppujen lopuksi melko harvassa. (Koponen, 2018) Omaa kulttuuria symboloivat asiat ja esineet eivät siis välttämättä ole lähtöisin omilta juurilta ja joissain tilanteissa autenttisuuden vaatimusta voidaan käyttää sarron välineenä. Kuitenkin ne elementit, jotka ovat kulkeutuneet kulttuuriin jostain muualta, tarkoittavat, että näillä kulttuureilla on jotain yhteistä toistensa kanssa ja sen avulla voimme alkaa toteuttaa dekolonialismia.

Kulttuurista omimista voivat kohdata myös sellaiset ryhmät, joita eivät määrittele rodulliset seikat, vaan uskonnolliset, seksuaaliset ja sukupuoli-eroavaisuudet. (Matthes, 2016, s.18)

3.3 Vanhojen valtarakenteiden murtamista dekolonialismin avulla

Dekolonialismissa on kyse kolonialististen rakenteiden purkaminen niin talouden, kulttuurin kuin politiikan kentiltä. Dekolonialismi ei ole kolonialismin lopettamista eikä sitä edeltäneeseen aikaan palaamista, vaan katse on tulevaisuudessa ja uuden luomisessa. (Turunen, 2018) Dekolonialismi on vaihtoehtoinen ja uusi tapa purkaa kolonialismin kautta syntyneitä kulttuurisia ja poliittisia jännitteitä.

Kun kulttuuriperinnön luomisessa kompastutaan siihen, että korostetaan kulttuurien välisiä eroja ja tätä kautta vahvistetaan rajoja, dekolonialismin avulla halutaan nähdä samankaltaisuutta. Tällainen kollektiivisuutta ja solidaarisuutta luova yhtenevä kuva kulttuureista luo sijaa kommunikoinnille. Hedelmällinen keskustelu antaa myös tärkeää tietoa, jonka avulla annamme kuuluvuutta ja uskottavuutta muiden kulttuurien edustajille. Näin ymmärrämme myös minkä takia kaikki kulttuuriset elementit eivät ole hyvä olla kaikkien käytössä. ”Sulkapäähineuot on tästä hyvä esimerkki. Joillekin Pohjois-Amerikan tasankokansoille sulkapäähine on yksilön ansaitsema kunniamerkki. Pyyntö olla käyttämättä näitä päähineitä ei siis koske pelkästään ei-alkuperäisväestöä, vaan myös näiden kulttuurien niitä jäseniä, joille ei ole sitä kunniaa myönnetty. Jäljitelmäpäähineet kieltävät näiltä ryhmiltä oikeuden suojella omaa kulttuuriaan.” kertoo Reetta Humalajoki. (Antroblogi, 2017).

Kuva 6. Havannan kaduilla.

3.4 Kuuban historia

Kuuba on kohdannut historiansa aikana monia kreolisaatioita, eli uusia kulttuurisia muotoja. Kolonialismin alettua maa on ollut tärkeä sokeri- ja tupakkamaa länsimaille ja Yhdysvalloille. Johtajat ovat vaihtuneet tiuhaan liberaaleista diktaattoreihin ja korruptio on ollut läsnä koko ajan, tiukemmin taloudellisten nousukausien aikana. Teollisen vallankumouksen aikaan Yhdysvallat otti epävarman Kuuban otteeseensa ja kontrolloi tätä valtiota etujensa mukaan Kuuban itsenäisyyden (v.1900) jälkeenkin aina vallankumoukseen asti. Pienen pinta-alansa takia Kuuban politiikka on ollut hyvin henkilökeskeistä. (Valtonen, 2017, s.11) Tänäkin päivänä Kuuban katukuvassa näkyy vuosikymmeniä vanhat kansallissankarit, kuten José Martí, Che Guevara ja Fidel Castro.

Ensimmäiset asukkaat tulivat Kuubaan Keski-Amerikasta Jukataniin Niemi- maalta jo 5000 vuotta ennen ajanlaskun alkua niin kuin muihinkin Isojen- Antillien saarille Karibialla. Heitä kutsuttiin Guanahatabeyksi, joiden jälkeen saarelle saapuivat Tainot ja sitten saarelle muodoistui Arawak-intiaanien yhdyskunta. He saivat olla rauhassa 1500-luvulle asti. (Valtonen, 2017, s. 20, 24, 40)

Kolonialismin johtohahmo, Kolumbus saapui miehistöineen Karibialle luullessaan löytäneensä Intian. Kuuba otettiin haltuun ja alkuperäiskansa koki Karibian raaimman eliminoinnin vain muutamassa vuodessa. Tasainen maa houkutteli väkeä ja Havanna oli maantieteellisesti hyvä satamakaupunki. (Valtonen, 2017, s. 40) 1600-luvulla sokerin kysyntä kasvoi räjähdysmäisesti länsimaissa. Sokerijuurikasplantaasit alkoivat täyttää entistä enemmän Kuuban pinta-alaa. Alkuperäiskansan kato ja espanjalaisten työhaluttomuus aloittivat 300 vuotta kestäneen systemaattisen orjien tuonnin Afrikasta. (Valtonen, 2017, s. 108) ”Sokeriin liittyi hämmästyttävä historiallinen tosiseikka: hyödykettä, joka itsessään oli kotoisin Aasiasta, tuotettiin eurooppalaisten valtaamalla maaperällä Amerikassa tuhansien kilometrien päästä Afrikasta laivatulla orjatyövoimalla. Ja tämä kaikki vain, jotta tyydytettäisiin eurooppalaisten makeannälkkää.” (Valtonen, 2017, s. 105)

Kuubaan tuotiin 300 vuoden aikana 800 000 orjaa. (Valtonen, 2017, s. 108)

1800-luvulle tultua sokeria tuotettiin entistä enemmän, jolloin orjatyövoimakaan ei enää riittänyt. Sopimustyöläisiä tuotiin Euroopasta ja eniten Kiinasta, joita oli silloin jo 3% koko Kuuban väestöstä. Espanjalaisten ’aina uskollinen’ Kuuban siirtomaakansa pysyi aina toisen luokan kansalaisina. 1800-luvun puolivälissä kreoliseparatismi alkoi saada kannatusta. Kreoliseparatistit kannattivat itsenäistymistä tai liittymistä Yhdysvaltoihin. Alkoi itsenäisyysmielisten, liberalistien ja nationalistien kapinayritysten aika-kaus. (Valtonen, 2017, s. 242)

1868-1878 käytiin kymmenvuotinen sota ja 1886 orjuus lakkautettiin. Sodan jälkeen Yhdysvallat saivat täydellisen jalansijan Kuuban maaperälle. He halusivat maalta sokeria ja raunioitunut talous elpyi Yhdysvaltaisten ostettua suuria sokeriplantaaseja itselleen. Itsenäisyysmieliset nousivat jälleen kapinaan yhtenä johtohahmonaan kansallissankari, nationalisti José Martí ja sota kesti 1895-1896. Siirtomaahallinnon kaatamisen uskottiin murtavan koloniaaliset sosiaaliset rakenteet. Sota alkoi jälleen 1898, nyt Yhdysvaltojen ja Espanjan välillä. Yhdysvallat voitti ja sai Kuuban, kuitenkin haluamatta liittää sitä itseensä, koska kasvava rasismi loi Amerikassa ylenkatseita kuubalaisia kohtaan. Sotilashallinto kunnosti kuitenkin maan infrastruktuuria ja koulutusta ja Yhdysvallat myönsi vuonna 1900 Kuuballe itsenäisyyden, totta kai omia etujaan huomioiden (Esim. Guantánamon tukikohta). Kuuban itsenäistyttyä presidentit vaihtuivat tiuhaan ja Yhdysvalloille oli tärkeää hyväksyä ja tunnustaa ne. (Valtonen, 2017, s. 243, 249, 251, 252)

Machadon diktatuuri 1929 ja suuri lama saivat aikaan kapinoita, opposition ääriiliikkeiden ja salaisen poliisin, eli ”porristojen” toteuttamia salamurhia sekä jopa keskellä päivää kaduilla käytyjä tulitaisteluita. Yhdysvallat halusi puuttua tilanteeseen ja sai painostettua Machadon pois presidentin paikalta. Samaan aikaan Kuuba myös amerikkalaistui hurjaa vauhtia. (Valtonen, 2017, s. 260) ”Kuuban suuret kaupungit alkoivat olla ”pikku Amerikkoja” hyvässä ja pahassa, etenkin jälkimmäisessä.” – Valtonen kirjoittaa.

Yhdysvalloista tulleet tuotteet syrjäyttivät paikalliset ja turismin myötä kadut täyttyivät baareista, kasinoista ja ilotaloista. (Valtonen, 2017, s. 262)

1933 levottomuudet kärjistyivät 'kersanttien kapinan' kautta vallankumoukseksi. Uusi presidentti Ramón Grau valittiin ja kolmen kuukauden aikana hän sai naisille äänioikeuden, äitiysloman ja kaikille kahdeksan tunnin työpäivän. Yhdysvaltojen painostuksesta kuitenkin armeijan johtaja Batista syrjäytti Graun. Kuuba militarisoitui läpikotaisin. (Valtonen 2017, s. 264) Valta vaihtui näiden kahden välillä parikin kertaa parinkymmenen vuoden sisällä ja korruptio syveni maassa.

1956 Fidel ja Raul Castro sekä 'Che' Guevera miehineen nousivat Orientossa Kuubassa maihin kapinamielessä, mutta tappiollisen taistelun jälkeen he pakenivat Sierra Madren vuoristoon, jonne alkoi kertyä enemmän ja enemmän naisia ja miehiä sisseiksi. (Valtonen, 2017, s. 270) Fidel Castro nousi Batistan vastaisen opposition johtajaksi ja 1958 pala palalta sissit valtasivat Kuuban. Batista lähti maanpakoon ja näin alkoi kommunistinen vallankumous. (Valtonen, 2017, s. 273)

Castron tekemät muutokset sekä haluttomuus järjestää vaaleja närkästytti Yhdysvaltoja ja asetti tämän 1960 kauppasaartoon, joka on kestänyt näihin päiviin saakka. Tällöin Kuuban ja Neuvostoliiton suhteet lähenivät. Yhdysvaltojen järjestämä Sikojenlahden maihinnousu epäonnistui ja Neuvostoliiton aiheuttama ydinohjuskriisi herätti pelkoa ydinsodasta koko maailmassa vuonna 1962. Alkoi myös valtava muuttoaalto, jossa Kuubasta lähti eri puolille maailmaa, lähinnä Yhdysvaltoihin neljännesmiljoona ihmistä. (Valtonen, 2017, s. 275, 276, 277, 278)

Sokerin hinta on määrittänyt aina Kuuban talouden tilan. Lama-aikoina 1960-luvun alussa entistä enemmän töitä tehtiin vapaaehtoisvoimin. Kommunismi sai aikaan myös hyviä muutoksia; ilmainen terveydenhuolto, koulutus ja päivähoito, korruptio ja rikollisuus vähenivät murto-osaan ja naisen asema tasa-arvoistui. (Valtonen, 2017, s. 280, 282)

1980-luvulla kommunistinen hallintomuoto liberalisoitui, mikä johti mustan pörssin kasvamiseen. Neuvostoliiton hajottua vuonna 1990 halvemman öljyn saanti lakkasi ja Kuubassa alkoi pula-aika. Turismi alkoi kuitenkin taas ottamaan jalansijaa ja maahan alkoi muodostua kaksoisvaluutta; CUC valuutta turisteille ja Peso paikallisille. Tämä jakoi entistä enemmän kansaa ja valuutan eriarvoisuus johti yllättävään epätasapainoon. Taksikuski saattoi ansaita enemmän kuin arvostettu lääkäri. (Valtonen, 2017, s. 284, 288)

Tänä päivänä Kuuban sosialismissa markkinatalous on sallittua mutta poliittinen rakenne on ennallaan. Raúl Castro hallitsi vuosina 2006-2018, jonka jälkeen presidentiksi valittiin ainoana ehdolla ollut Miguel Díaz-Canel, kuka on sanonut jatkavansa vallankumousta. YK:n kehitysohjelman

mukaan Kuuba on tällä hetkellä ainoa 'kestävän kehityksen' maa, mikä tarkoittaa, että kyseisen maan hiilijalanjälki on hyvin pieni asukasta kohden. (Valtonen, 2017, s. 290)

Kuva 7. Fidel Castron kuva Havannassa, Kuubassa.

4 TULOSTEN ESITTELY

Tulevissa alaotsikoissa aion pureutua tutkimuskysymyksiini käsitteiden kautta mitkä olennaisesti avaavat näitä kysymyksiä ja antavat pohjan tutkimuksen tarkastelulle. Toiminnalliseen osuuteeni kuuluu haastattelu Migue Leyva J:sta sekä mallistoni kaikkien vaiheiden läpikäynti.

4.1 Haastattelu: Migue Leyva J.

Ennen Kuuban matkaa selailin Internettiä hakien tietoa maasta ja siellä toimivista luovista tekijöistä. Takaraivossani oli pieni toivo jopa mahdollisesta harjoittelupaikasta alan liikkeestä. Löysin kuitenkin laajan artikkelin, joka käsitteli Havannan vaatekulttuuria tänä päivänä sekä siellä oli pieni haastattelu Kuuban ensimmäisestä muotibloggaajasta, Migue Leyva J:sta.

Migue Leyva J. on 24-vuotias Havannassa asuva Espanjan-Kuubalainen muotibloggaaja. Hänen perustamansa This Is This blogin takana on kaveriporukka, jotka ovat kiinnostuneita kansainvälisestä muotimaailmasta ja he järjestävät keskenään katumuotikuvauksia kuubalaisessa hengessä. Blogi on herättänyt Kuuban lisäksi myös kansainvälistä kiinnostusta, ja bloggari olikin kutsuttu tänä vuonna henkilökohtaisesti vieraaksi Pariisiin sekä Milanon muotiviikoille. Kiinnostus vaatteisiin nousee selvästi Haute Couture ja luksus-vaatemerkkien tasolle mikä näkyy Miguen itseilmaisussa sosiaalisessa mediassa hyvin harkittuina asukuvina sekä postauksissa korkeamman sosiaaliluokan juhlissa.

Otin Leyvaan yhteyttä sosiaalisten medioiden, kuten Facebookin ja Instagramin kautta. Kerroin hänelle matkastani Kuubaan ja että haluaisin tehdä hänestä haastattelun puhtaan mielenkiinnon vuoksi ja hän vastasi hyvin mielellään näkevänsä minut ja osallistuvansa haastatteluun. Sovimme Kuubassa treffit, mutta tapaaminen muuttui hetkessä haastattelusta rennoksi ajan vietoksi kavereiden kanssa, joten haastattelua ei silloin syntynyt. Tätä opinnäytetyötä suunnitellessani Migue tuli heti mieleeni. Alun perin meidän piti nähdä haastattelun tiimoilta Berliinissä heinäkuussa 2019 ollessamme samaan aikaan Keski-Euroopassa, mutta risteilevien suunnitelmien takia lykkäsimme haastattelua myöhemmäksi ja toteutimme sen Skype-haastatteluna. Haastattelu sisälsi alun perin 10 kysymystä, mutta poukkoilevien keskustelujen tuloksena tiivistin haastattelun 6 kysymykseen joihin sisälsin Miguen vastaukset kännykkäni nauhurista. Vastaukset ovat sisällytetty tulosten esittelyssä oleviin kappaleisiin. Haastattelu löytyy kokonaisuudessaan liiteluettelosta.

Kuva 8. Migue Leyva J. (Leyva. J. 2018)

4.2 Kun kukat nukahtavat –mallisto

Malliston vaiheet alkavat lähtökohdista sekä inspiroituminen ja luonnokset osiosta. Nämä sijoittuivat Kuubaan. Suomeen palattuani alkoi suunnittelu-prosessi. Aloin tehdä kuoseja sekä lopullisia luonnoksia. Tämän jälkeen alkoikin kaavoitus, prototyypin teko ja viimein syntyi valmiit kappaleet/mallisto ja näytös.

4.2.1 Lähtökohdat

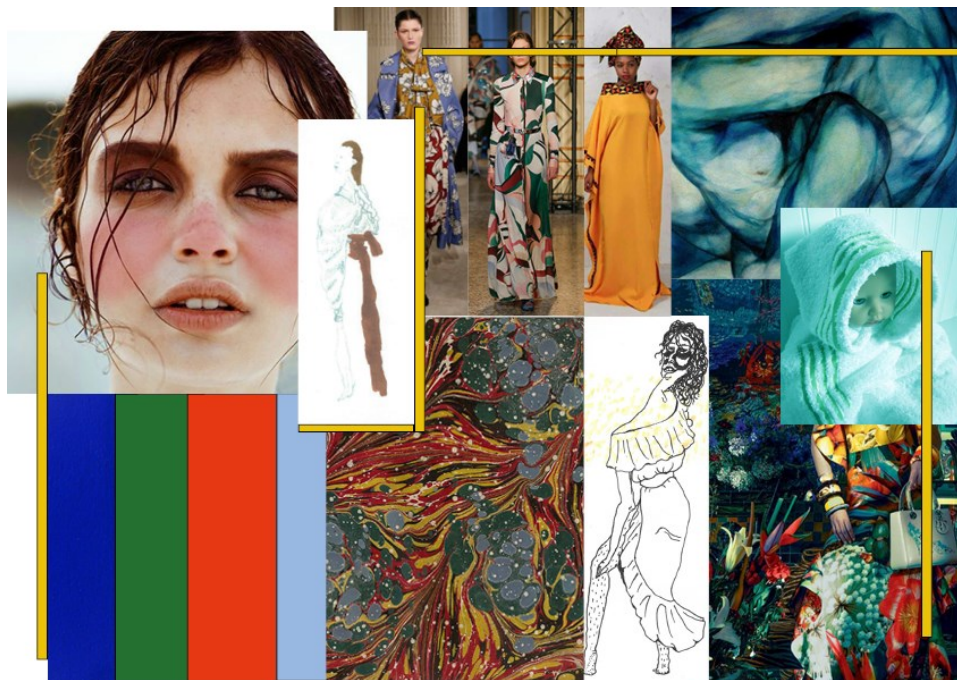
Mallistoni alkoi syntyä helmikuussa 2018 Kuubassa:

Tukala seisahtanut kosteus painautui ihooni hikipisaroiksi, kun jonotin lentokentällä passin tarkastukseen. Oli jo melkein keskiyö ja kamera kuvasi hitaasti yksitellen maahantulijat tarkastuspisteellä. Virkailijan nyökättyä jono liikkui. Toisella puolella oli valuutanvaihtopiste ja tukku paikallisia nimikyltteineen ja tarjouksineen. Näin naisen, jonka kyltissä luki sukunimeni: ”Saari”. Hymyilin ja huikkasin käyväni vaihtamassa rahaa ja että palaisin pian. Virkailija pisteellä katsoi minua ällistyen, sillä vaihdoin kaikki matkalla käytettäväni rahat kerralla. Ei ollut yhtään järkevää pitää sellaisia summia käteistä mukana. Se oli myös muodollisesti mautonta, koska annoin hänelle vaihdettavaksi todennäköisesti hänen koko vuosipalkkansa. Palasin ulos.

Nainen oli vaihtunut kyltin kanssa nuoreksi pojaksi -Mitä ihmettä! Hän hui-toi minua eteenpäin. ”Mennään.” Väsyneenä, valtava kasa käteistä, yksin, lähdin pojan kanssa autolle ja hyppäsin kyytiin. Halusin luottaa. Matkalla kaikki näytti kuin elokuvista temmatulta; ympärilläni vilisi palmuja ja vanhoja Amerikan autoja. Tienvierustoissa oli pikaravintoloita markiiseineen, mainokset olivat propagandajulisteita. Maisemat muuttuivat kapeiksi kujiksi, nuorisoporukoiksi, reggaetoniksi. ”Olemme perillä”, kuski sanoi hieman takeltelevalla englannilla. ”Olemme siis täällä?”, kysyin ja näytin osoitetta paperilla. ”Emme, Carlos sanoi, että tulet tänne yöksi. Ei hätää, hän on kotona.” Casa particularini, eli paikallinen yöpaikkani omistaja oli antanut minut toiselle pitäjälle. Kaikesta hämmentyneenä ja hieman pelokkaana nousin autosta, kun Carlos avasi oven. Menin sisälle ja annoin pojalle kyydistä sovitun hinnan. Ulkona ei ikinä saa käsitellä näkyvästi rahaa hän ohjeisti. Juuri herännyt Carlos vei minut ystävällisesti siniseen huoneeseen. Siniset seinät ja merimaalaukset kehystivät ruskeaa ruhtinaallista tammisänkyä ja kristallikruunua. Nukahdin heti.

Heräsin kuin hyvään uneen. Musiikkia. Mantran lailla toistuva kieli ei ollut espanjaa enkä tiedä mistä se tarkalleen tuli. Nousin vilvoittelemaan jalkojani kuvioidulla laattalattialla ja laitoin silmäni kiinni. Ja vain olin. Kymmenistä kämmenistä koostui pehmeä, soljuva palmas. Olin vain, niin kauan kuin sitä kesti.

Kun kukat nukahtavat -mallistossani on tuntemuksiani Kuubasta, miten eri ilmasto, kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat itseilmaisuumme. Asuihin tanssi sielussani asuva kiertolainen ja käveli Suomessa syntynyt, herkkä ja vakava nainen. Painavia, pehmeitä pintoja. Iloisia ja laskeutuvia muotoja. Kierrätysmateriaalit hallitsivat projektini kulkua ja antoivat sekä poissulkivat mahdollisuuksia. Tämä mallisto oli tutkimusmatka muotoilijaidenti-teettiini. Se kertoo tarinaa mielenmaisemasta ja leikkii.

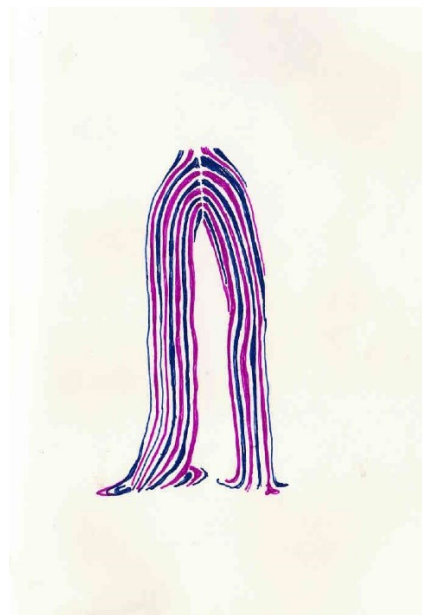
Kuva 9. Moodboard

4.2.2 Inspiroituminen ja luonnokset

Kahden viikon aikana oleilin pääkaupungissa Havannassa sekä Trinidadissa. Kolonialistiset jäänteet tuotannossa näkyivät vielä rommin ja sika-rien valtavana kulutuksena ja tarjontana. Kauppasaarrosta johtuneen elintason romahtamisen ja paikallaan junaavan kommunismin myötä maassa on paljon köyhyyttä, suuret tuloerot ja heikentyvä infrastruktuuri vaikka se onkin luokiteltu keskituloiseksi maaksi. (fi.undp.org, n.d.)

Kuva 10. Luonnos 1

Kuva 11. Luonnos 2

Tarkkailin katukuvasta ja kaupoista millaisia vaatteita paikalliset käyttivät. Olen tanssinut lapsesta asti flamenco ja löysin ilokseni sattumanvaraisia yhteyksiä Kuuban perinnepuvuista ja flamenco-asuista. Ennen vallankumousta Kuuba oli tunnettu koristeisista brodeeraus- ja pitsivaatteista, joita pääasiassa naiset ompelivat käsin. Leyva J:n kertoi 40-luvulla Havanna olleen vielä muodikas paikka ja sinne avattiin esimerkiksi Diorin liike aiemmin kuin Yhdysvaltoihin. (haastattelu 29.7.2019) Vallankumouksen aikana muoti- ja vaateollisuus olivat merkityksettömiä, koska ne olivat kapitalismin väline. (Racked.com, 2016) Kommunismi näkyi mielentilana, jossa kaikki halusivat pukeutua uniformuihin ja näyttää olevansa kansana yhtä. Lämmin ilmasto on vaikuttanut paljon vaatteiden materiaalivalintoihin, jotka ovat puuvilla ja pellava. Puuvillasta tehty guayabera, on miesten vaalea kauluspaita ja tunnettu perinnevaate. Kuuba on muotibloggaaja Migue Leyva J:n mielestä ainainen kesä ja myös tunne, joka näkyy värikkäässä pukeutumisessa. (Leyva.J, haastattelu 29.7.2019)

Parvekkeelta katsellessani iäkkäät afro- ja espanjankuubalaiset naiset kävelivät ylpeästi kadulla tropiikin värisissä mekoissa ja turbaaneissa. Röyhkelöt ja ihoa myötäilevät raidoitukset korostivat upean runsaita vartaloita. Vaikka populaarikulttuuri on ajanut heidät objektin asemaan, he ovat mielestäni voimansaisia. Inspiroiduin heti näistä maskuliinisuuden ja feminiinisuuden voimakkaista yhteentörmäyksistä. Skandinaviassa tasa-arvo on edempänä työ- ja perhe-elämässä, mutta kulttuurimme on seksuaalisesti vasta vapautumassa ja esimerkiksi ilmaston takia vaatetus-kulttuurimme on peittävää ja täten myös seksuaalisuuden ilmeneminen erilaista. Kuubassa on vahva salsa- ja reggaetonkulttuuri, joissa vaatteet ovat hyvin niukat ja ihmiset tanssivat yleensä vastakkaisten sukupuolten kesken eroottisesti latautuneesti. Myös musiikkivideot ovat vaikutteiden avainasemassa. Tämä on osa Kuuban modernia kulttuuria.

Nuoret halusivat jo selvästi tuntee yhteenkuuluvuutta länteen. Useilta löytyi Adidaksen erilaisia vaatteita, jotka oli tilattu salaisen shoppailuryhmän kautta tai saatu vaikkapa Miamissa asuvalta serkulta. Vain harvalla on varaa ostaa vaatteensa Havannan paikallisesta liikkeestä, jossa hinnat ovat kolminkertaiset länsimaihin verrattuna. Kuubalaisten maksukykyyn vaikuttaa rehottava mustapörssi ja jopa kolmannes heidän tuloistaan tulee tätä kautta. (Racked.com, 2016) Leyva J ilmaisi, että Internet on avannut myös länsimaalaisille ikkunan Kuubaan. Mielikuvat kuubalaisista naisista sikarit suussa ja 50-luvun autoista on saanut päivitettyä kuvaa maasta ja Netti antaa uutta inspiraatiota myös kuubalaisten pukeutumiseen ja nykyajan individualismin tavoitteluun. (Leyva J., haastattelu 29.7.2019)

Se mistä itse inspiroiduin juontaa juurensa selvästi Kuuban kulttuuriperintöön ja luontoon. Koko Kuuban kansaa on syrjitty melkein sen koko historian ajan. Espanjalaiset pitivät heitä toisen luokan kansalaisina ja yhdysvaltalaiset ylenkatsoivat heitä heidän ihonvärinsä takia. He ovat hävenneet itseään omassa maassaan eivätkä he ole saaneet siellä ansaitsemaansa työtehtävää tai palkkaa. Vaikka Kuubassa alkaa olla nykypäivänä heterogeeninen kansa, sitä varjostaa vieläkin pitkään kestänyt rasismi työmarkkinoilla espanjan- ja afrokuubalaisten välillä. Heidän pukeutumisensakin voi viitata heidän tulotasoonsa ja juuriinsa. Maassa on paljon tummia, jotka kuuluvat Santeria-uskontoon. Uskontoon kuuluvat käyttävät vain valkoisia vaatteita ja heidän viikoittaiset yhteisölliset riitit ovat muilta suljettuja eli salaisia. (Valtonen, 2017, 335.)

Vaikka röyhelöt, värit ja Santeria-uskontoon liittyvät vaatteet inspiroivat minua paljon, en kokenut oikeaksi ostaa sellaisia, vaikka niitä myytiinkin turisteille monessa kojussa ja kaupassa. Mutta onko minulla oikeutta ottaa niistä myöskään vaikutteita viemättä heidän arvontuntoaan tai suojaamasta heidän uskonnollisia elementtejään? Suomessa sorrettujen kulttuurien elementtejä käyttäessä ei paljoa astuta altavastaajan saappaisiin, kun kansan sisällä päällimmäiseksi puheenaiheeksi nouseekin suomalaisten sananvapaus. Näin tapahtui pressiklubissa 6.10.2017 Sanna Ukkolan käyttäessä intiaanipäähinettä. (Humalajoki, 2017)

Kuva 12. Centro Havanna

Kuva 13. Kuubalainen nainen

Luonnokseni ovat yleensä viivapiirroksia, henkilöitä oudoissa asennoissa ja mittasuhteissa. Ne alkavat persoonana eivätkä vaatteena. Usein luonnokseni syntyvät täysin alitajunnasta, ajattelematta sitä lähtökohtaisesti luonnoksena. Alitajuntani luo uudestaan vahvasti sisäistettyjä visuaalisia kokemuksiani, välillä ne ovat röyhelöt hameen helmassa, välillä kauniit varpaat hiekassa. Luonnokseni edustavat myös tunnetiloja. Leuka ylhäällä harmoni tunteet ovat itsevarmoja ja toiveikkaita, joskus saan lohtua, kun nainen kompuroi omissa raajoissaan ja kädet kietoutuvat torson ympärille. Kuuban luonnoksissa pystyin hyvin havainnoimaan omaa inspiroitumistani ja sitä mistä ne ovat lähtöisin. Luonnosten perusteella jotkut havainnot ja näkemykseni kuitenkin olivat aika essentialistisia eli homogeenisiä, enkä turistin asemassa päässyt observeimaan pintaa syvemmälle. (Kuvat 14.,15.,16.)

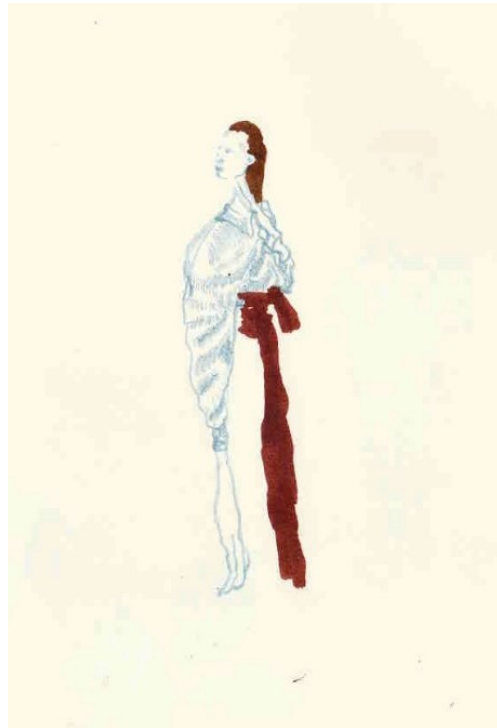
Juuso Koponen Antroblogi-sivustolla (2018) kyseenalaistaa myös itse antropologien tehtävää tuoda havainnoimiaan kulttuurejaan osaksi länsimaista-diskurssia. Kriittisessä tekstissään hän miettii, onko tällainen liian monoliittista, eli yksinkertaistavaa havainnointia. Kulttuurien sisällä on kuitenkin monia haarautuvia alakulttuureja. Toisten kulttuurien tyylien, tärinöiden ja materiaalien varastamista on taiteen piirissä tapahtunut paljon ja James O. Young, joka on kirjoittanut laajasti kulttuurisesta omimisesta, epäilee kuitenkin vahvasti sitä syytöstä, että taiteilijat ovat aiheuttaneet haittaa näille kulttuureille saadessaan niistä vaikutteita. (Hatala Matthes, 2016) Migue Leyva J:n mielestä on täysin hyväksyttävää inspiroitua toisesta maasta, vaikka toinen kansa olisikin alisteisessa asemassa. Sen minkä näkee ja sisäistää on täysin omakohtainen kokemus siellä vallitsevista asioista ja ilmiöistä. Inspiraation saavuttaa, kun on kokenut jotain ainutlaatuisia ja luovana tekijänä sen muokkaa omakseen. (Leyva J., haastattelu 29.7.2019)

Kuva 14. Luonnos 3.

Kuva 15. Luonnos 4.

Kuva 16. Luonnos 5.

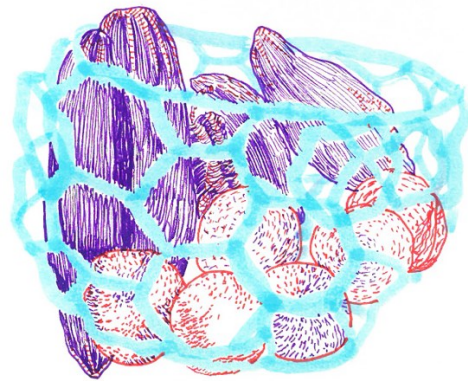
4.2.3 Suunnitteluprosessi

4.2.3.1 Kuosit

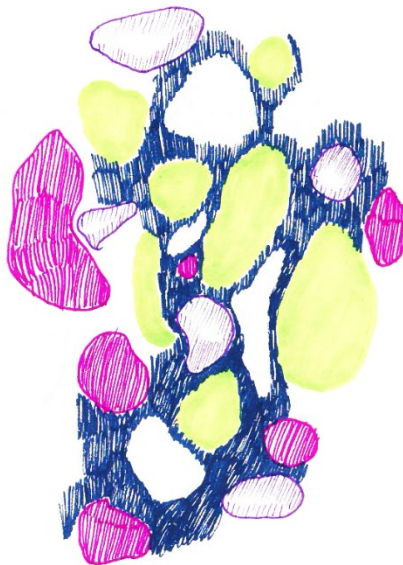
Kaksi viikkoa kestäneen matkan jälkeen palasin Suomeen ja takaisin kouluun, missä jatkoimme Digitaalinen suunnittelu ja pinta –kurssia, jonka tarkoituksena oli luoda omia printtejä käsin ja tietokoneella. Painoimme kankaita painoseuloilla, joihin valotimme tekemämme kuosin ja kokeilimme myös siveltimillä erilaisia tekniikoita kankaille. Rakastan värejä ja kuoseja. Halusin luoda osaksi mallistoani oman, käsin tehdyn printin.

Kuva 17. Luonnos 7.

Kuva 18. Luonnos 8.

Kuva 19. Luonnos 9.

Kuubassa oli matkani aikana kesä. Hedelmiä oli niukasti mutta luonnossa vallitsi punaisten kukkien kausi ja niitä oli kaikkialla. Luonnostelin kohtamiani guavista ja papaijoista koostuvia hedelmäasetelmia ja kukkia, joita ymmärsin käyttää hyväksi kurssilla. Luonto on osa jokaista kulttuuria ja sitä lainataan paljon taiteessa ja kuosisuunnittelussa käyttäen elementteinä maisemia, yksittäisiä kasveja ja kukkia tai väriyhdistelmiä. Matkallani törmäsin vaatteissa muutamiin värikkäisiin kukkaprintteihin mutta kankaat pääasiassa olivat joko itsessään värillisiä tai mahdollinen kuosi oli pystyraita tai palloja. Monet kuubalaiset suunnittelijat käyttävät vaatteiden kuoseissa myös satoja vuosia vanhoja tälle saarivaltiolle ominaisia brodeeraustekniikoita. (Racked.com, Lieber, 2016) Lattialaatoissa näkyi myös paljon graafisia muotoja, kuitenkin hillitymmiin mitä marokkolaisissa (Kuva 20.). Graafiset kuviot on omaksuttu ympäri maailmaa osaksi kuvallista ilmaisua ja esimerkiksi meillä Suomessa Marimekon tasaraita on yhtä tärkeä kulttuuriperintö kuin Sibeliuksen Finlandia-hymni.

Kuubalainen taide 1900-luvulla on täynnä värejä ja poliittista sanomaa. Havannan taidemuseossa ei saanut ottaa kuvia mutta kirjoitin kuitenkin Servando Cabrera Morenon (kuva 22.) nimen ylös. Niin kuin hänenkin teoksessaan, ultramariinin sininen näkyi kuubalaisten taiteessa paljon. Näin olen halusin ottaa sinisen myös omaan värikarttaani. Kuubasta inspiroituneena halusin luoda yhden luontoaiheisen printin, yhden graafisen ja yhden täysin abstraktin, jossa yhdistelen vain värejä. Rapeutuneesta infrastruktuurista johtuen monien talojen ulkoseinämät olivat lohkeilleet, jolloin niiden aukot paljastivat erilaisia sävyjä ja muotoja ja seiniä pitkin saattoi kiivetä sammaleen tapaista kasvustoa (Kuva 21.). Tällainen arkkitehtuuri, katukuva ja suurin osa autoista ovat kolonialistisia jäänteitä.

Kuva 20. Lattialaatoitusta

Kuva 21. Sammaloitunutta seinää

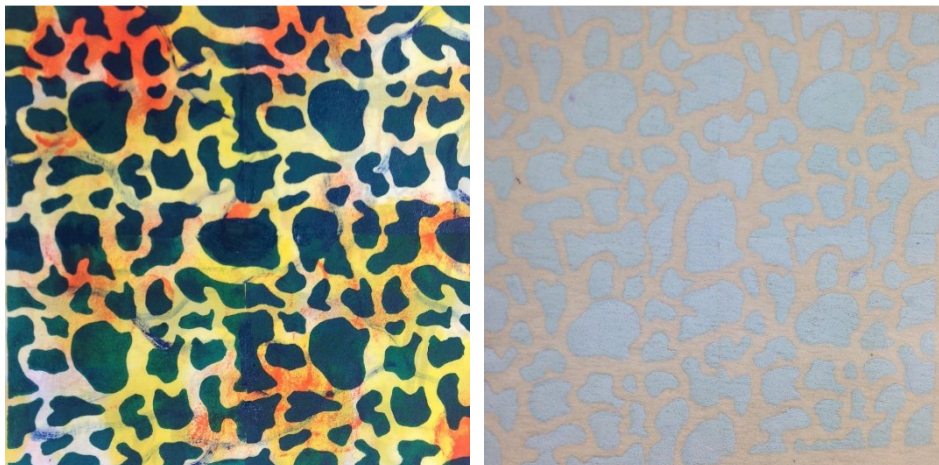

Kuva 22. Servando Cabrera Morenon teos

Halusin käyttää mallistossani luonnosta tulleita kierrätysmateriaaleja, osaksi puuvillaa ja osaksi jotain hyvin epätavallista vaatetusmateriaalia mikä olisi mielikuviltaan suomalaista. Mieleeni tuli heti sauna ja ihanan lämmittävä ja pehmeä pyyhkeissä käytettävä frotee. Kierrätysmateriaalien käyttö oli ehto koko mallistolle, koska arvoni ovat vahvasti eettiset sekä ekologiset. Huomasin suunnitteluprosessissani, että vastaan tuli jatkuvasti valintoja, joissa halusin tietoisesti tehdä kulttuuristen elementtien yhdistelyjä.

Kuva 23. Kankaanpainantaa Visamäessä

Kuva 24. Kankaanpainantaa sabluunalla Kuva 25. Värikokeiluja

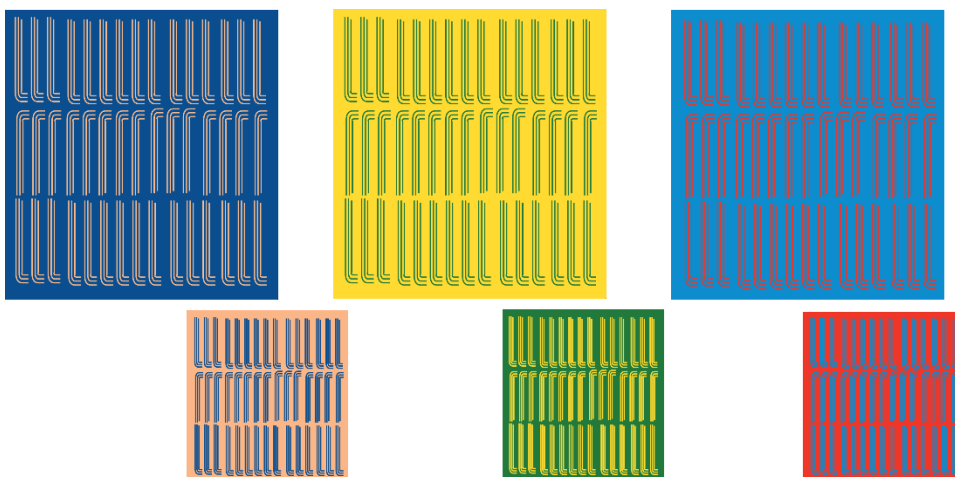
'Jungle fever' printin (kuva 24.) painaminen froteelle (kuva 25.) osoittautui kuitenkin hankalaksi ja päätin hylätä kankaanpainamisen sille materiaalille. Halkeilleista seinäpinnoista inspiroituneena (Kuva 26.) halusin luoda abstraktin printin, jonka lopputulokseen pystyin vaikuttamaan vaan osittain, kuten värien valintaan. Silloin aloin tehdä kokeiluja, joissa käytin tekniikkana marmorointia (Kuva 27.). Inspiraationi siis syntyi Kuuban yhteiskunnallisesta epäkohdasta, missä rakennusten restaurointi on jätetty toissijaiseksi keskustan laitamilla, kuten Centro Havannassa ja keskitytty sen sijaan vanhan Havannan infrastruktuurin kunnossapitoon ja niiden alueiden missä turistit viihtyvät kaikista eniten. Turismi on maan suurin tulon lähde nykypäivänä. (Valtonen, 2017, 288) Lähtökohtaisesti keskityin näiden yksittäisten pintojen antamiin efekteihin, vaikka rakennusta kokonaisuudessaan tarkasteltaessa mietin niiden historiaa.

Kuva 26. Kiviseinä Kuubassa.

Kuva 27. Marmorointi kokeiluja.

Kuva 28. Printtikokeiluja tietokoneella

Suunnittelin myös alun perin froteelle tarkoitetun raitakuosin, jolle tein painoseulan. Kuubassa huomasin vinoraidoista syntyvän efektin olevan erittäin toimiva hameessa. (Kuva 30.) Liian ohuet viivat kuitenkin hukkuivat pehmeään materiaalin sekaan ja jätin tämänkin vaihtoehdoisen printin pois lopullisesta toteutuksesta.

4.2.3.2 Lopulliset luonnokset

Koska halusimme järjestää pienen näytöksen opiskelijaystäväni, jalkine-
muotoilupuolen Venla Varjuksen kanssa syksyllä 2018. Aikataulu oli hyvin tiukka. Lopullisista luonnoksistani päädyin valitsemaan 4, jotka toteutin.

Kuva 29. Valittu luonnos 1. Kuva 30. Valittu luonnos 2.

Kuva 31. Valittu luonnos 3. Kuva 32. Valittu luonnos 4.

Kuubalaiset vaikutteet näkyvät jokaisessa luonnoksessa. Jokainen vaate laskeutuu painavasti muodostaen laskoksia. (Kuvat 29, 30, 31, 34.) Helmojen päissä röyhelöt antavat volyymia (Kuvat 31. ja 32.), joita käytetään hyödyksi tanssiessa kuubalaisia tansseja, kuten salsaa ja rumbaa. Myös tanssi ja musiikki ovat osa maiden kulttuuriperintöä ja rumba onkin valittu vuonna 2016 virallisesti UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön listalle. (Virtanen, 2016) Se siis myös tarkoittaa, että näihin liittyvät asusteet ovat myös osa kulttuuriperintöä. Musiikkiin ja tanssiin ovat aina liittyneet vahvasti kollektiivinen ilon jakaminen, mutta myös sorron ilmeneminen, kuten niiden kieltäminen. Maailmantanssit ovat levinneet kaikkialle ja kukaan ei ole kyseenalaistanut sitä saako niitä tanssia muut kuin tanssin syntysijoilla asuvat ihmiset. Tanssi on yksilöllistä itseilmaisua ja muille esitettävää taidetta, jota ilmennetään erilaisin tyylein ja niihin kuuluvan musiikin kanssa. Tansseihin liittyvien asusteiden poisjättäminen saattaa aiheuttaa vajaan kokonaiskuvan. Monesti tansseilla pyritään luomaan autenttinen tunnelma kulttuurista tai tehokeinona nimenomaan rikkoa autenttisuutta. Jälkimmäisessä käytetään yhtä kulttuurisen omimisen elementtiä: transkulturaatiota, jossa kyseenalaistetaan rajoitetut ja patentoidut näkemykset kulttuurista. (Rogers, 4., 2016) Musiikissa sosiaalirakenteisesta rodullisuudesta on tullut suosittua, eikä se katso oletko lähtöisin kyseisestä kulttuurista. Esimerkiksi hiphop-kulttuurissa on tapahtunut näin. (Matthes, 2016)

4.2.3.3 Poisjätetyt luonnokset

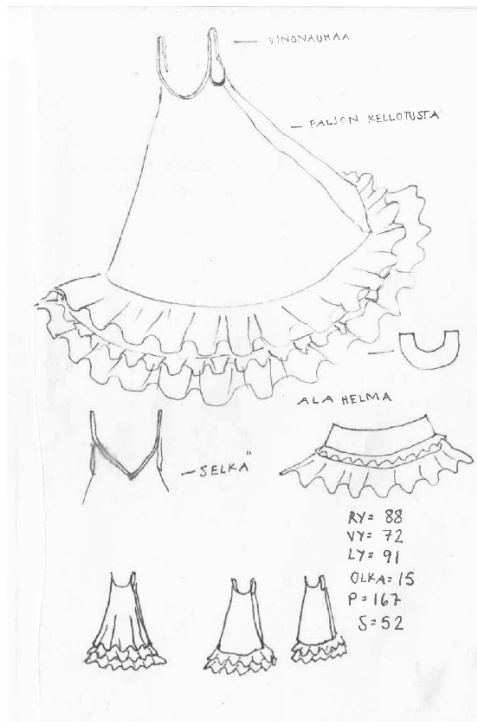
Haluan näyttää lukijalle myös poisjätetyt luonnokset. Ne (kuva 33. ja kuva 34.) jäivät pois, koska aikataulu ei riittänyt niiden toteutukseen, vaikka ne olivatkin toteutuskelpoiset ja sopivat mallistokokonaisuuteen.

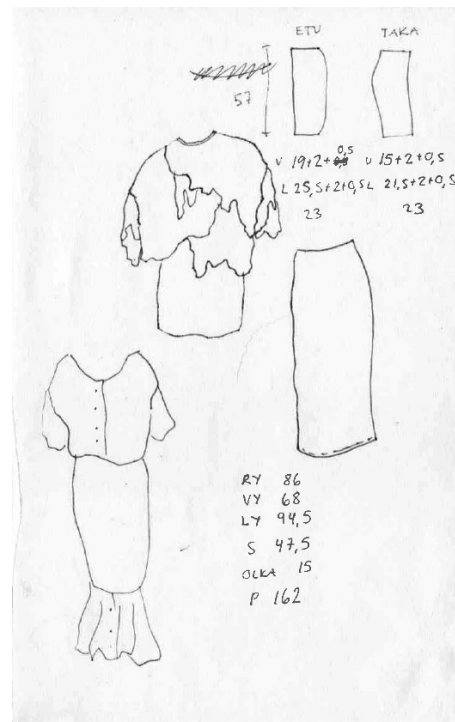
Kuva 33. Poisjätetty luonnos 1. Kuva 34. Poisjätetty luonnos 2.

4.2.4 Kaavoitus ja prototyypit

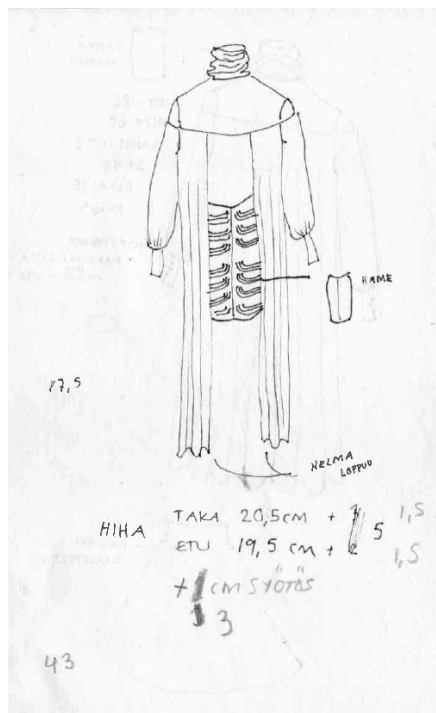
Kaavoittaessa oli vaikeaa arvioida helmojen leveyttä, koska laskoksien aikaansaamiseksi kangasta tarvitaan yllättävän paljon. Röyhelöiden leikkaamisen opin katsomalla YouTubesta miten flamencohameen röyhelöt tehdään. Video sai aikaan havainnon, joka korosti lisää yhteneväisyyttä Espanjan Andalusiasta tulleen flamenco-asujen ja kuubalaisten salsahameiden välillä, mikä sai ymmärtämään dekolonialismin eli samankaltaisten kulttuuristen elementtien arvostamisen hienoutta. Prototyyppien teossa mallit muuttuivat hetken mielijohteesta hieman erilaiseksi, vaikka ne pysyivätkin pääpiirteiltään samana kuin luonnoksissa. Nämä hetken mielijohteet lisäsivät vaatteisiin uusia näkemyksiäni ja rikkoivat lisää alkuperäistä inspiraatiotani, mikä teki vaatteista vielä enemmän omintakeisia eikä toisesta kulttuurista mukailtuja. Prototyypin tarkoituksena on myös löytää kaavoitukselliset virheet, joita löytyi sovituksessa ja niitä korjailtiin lopullisiin kapaleisiin.

Kuva 35. Tasokuva 1.

Kuva 36. Tasokuva 2.

Kuva 37. Tasokuva 3.

Kuva 38. Tasokuva 4.

Kuva 39. Ensimmäinen sovitus

Kuva 40. Röyhelöiden tekoa.

Kuva 41. Sovitus.

Kuva 42. Sovitus.

4.2.5 Valmiit kappaleet ja näytös

Olimme valinneet Venlan kanssa yhdessä mallistoihimme värikartan, jotta kokonaisuudet sopisivat hyvin yhteen. Kumpaakin miellytti kirkkaat, selkeät värit, joten päädyimme pääväriin: kirkkaan punaiseen, sitruunan keltaiseen, ultramariinin siniseen. Käytimme myös tumman vihreään.

Koska käytin Tampereen Nextiili-kierrätysmyymälästä saamiani vanhoja lakanoita ja pyyhkeitä, ne piti itse värjätä ja yhteen vaatteeseen painattaa printti.

Kuva 43. Toinen sovitus Kuva 44. Sovitus. Kuva 45. Sovitus.

Lopputuloksella saatiin kuitenkin odottamattomia käänteitä. Vanhoissa lakanoissa puuvillakuitu oli niin kulunut ja litistynyt, että tumman vihreä väri tarttui kankaaseen huonosti. Armeijan-vihreän värinen käänne kuitenkin paljastui hyväksi, koska tekemäni marmorointi näkyi kankaassa näin paremmin (Kuva 46. ja 47.). Taiteelliset projektit ovat usein eläviä ja muuttavat muotoaan jatkuvasti. Näin ollen myös riski kulttuurisesta omimisesta pienenee, koska pyrkimyksenä ei ole autenttisuus. Kulttuurista autenttisuutta pohdittaessa sen vaatiminen itse alkuperäiskansalta tai muulta kulttuurilta voivat toimia sarron välineenä. (Koponen, 2018)

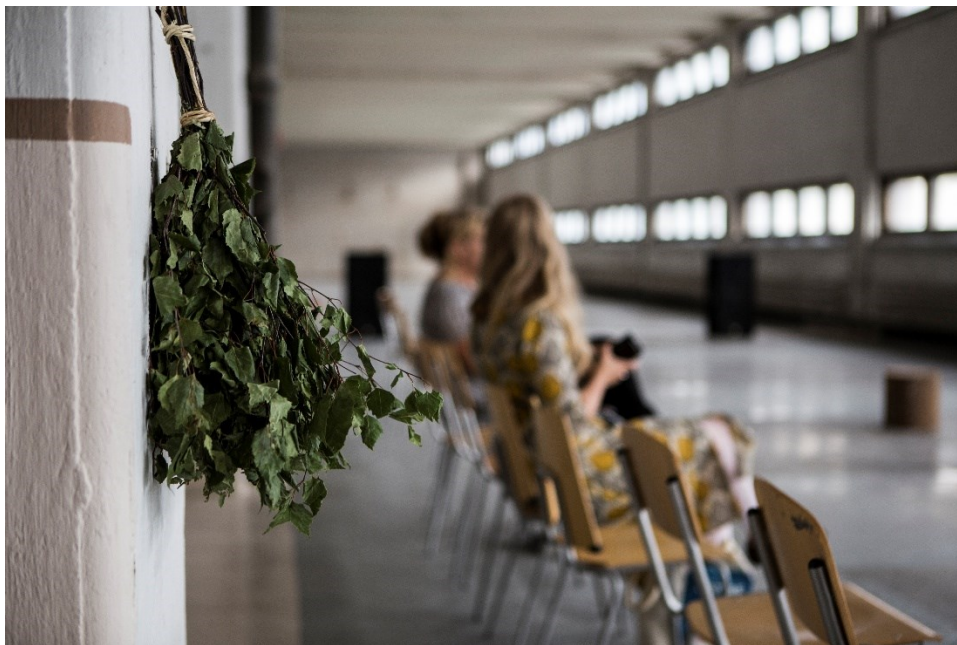

Kuva 46. Valmis asu.

Kuva 47. Valmis mekko.

Toteutimme 25.8.2018 Venlan Varjuksen kanssa kenkä- ja vaatenäytöksen osana TADA-viikkoa (Tampereen Design- ja Arkkitehtuuriviikko). Näytös oli Tampereella PMK-talossa, josta saimme onneksemme käyttöömmä tyhjän tehdashallin. Halusimme näytökseen uniikin äänimaiseman. Ystäväni, muusikko Samuli Welin toteutti näytökseen taustan, jossa yhdistyi Kuu-bassa äänittämäni laulua sekä suomalaisten lintujen ja saunan ääniä. Kuu-bassa, Havannassa kännykällä nauhoitettu äänite sisälsi laulua ja taputusta mihin heräsin eräänä aamuna. Kuulemani musiikki oli vaikuttavaa. En ollut varma oliko kieli espanjaa. Arvelin, että kyseessä oli joko capoeira tai Santeria-uskontoon liittyvä tapahtuma. Santeria-uskontoon liittyvät riitit ovat salaisia, vaikka niitä kuuli, ja jopa näki Havannan kaduilla ollessani, jos tilan ovet olivat auki.

Vaikka ääni kantautui julkisiin tiloihin, on epäkunnioittavaa nauhoittaa toisen mahdollisia uskonnollisia menoja tietämättä mistä on kyse. Halusin käyttää äänitettä vain kauniina elementtinä, vaikka minua kiinnosti tietää mitä siinä sanotaan. Erich Hatala Mattew ohjeistaa esseessään (2016) kulttuuristen elementtien vääränlaisen uudelleen esittämisen olevan haitallista, koska tällainen tiedostamaton halventaminen vaimentaa toisen kulttuurin ääntä. Meillä on moraalinen vastuu ja kommunikoinnin lisääminen antaa tilaa kunnioitukselle. Koin ristiriitaisia tuntemuksia myös siitä, että nauhoitetta käytetään julkisesti tapahtumassa, jossa oli sisäänpääsymaksu. Olisin siis voinut tapahtumassa erikseen kertoa äänitteen taustasta ja jopa mahdollisesti jotain Santería-uskonnosta.

Kuva 48. PMK-halli. Näytöspäivä.

Kuva 49. Let's Talk a Bit-näytös.

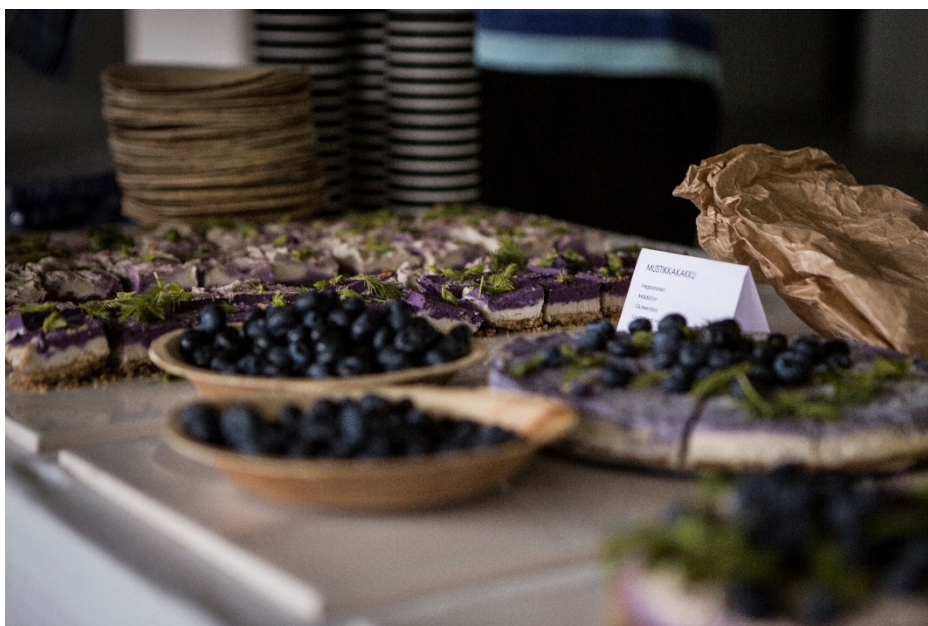
Luonnossa olemisen ja suomalaisuus kulkevat mielestäni käsi kädessä, ovat osa kulttuuriamme. Ekologiset sekä eettiset arvot kuljettivat projektia eteenpäin alusta loppuun asti. Suomalainen kulttuuriperintö tulee esiin elämässäni ja näytöksessämme tekoina. Haluamme kokemuksia. Haluamme aistia saunan kuumuuden, tuntea kesäisen aamukasteen jalkapohjissamme ja haistaa kuuset ja männyt metsissä samalla kun väistämme juurakkoa ja tömistelemme maata, jotta kyyt osaavat väistää.

Halusimme näytöksestämme enemmän performatiivisen esityksen, kuin perinteisen muotimaailmaan kuulu-

Kuva 50. Luonnos lavasta.

van catwalkin ja halusimme tuoda lavalle käytännöllisiä elementtejä, jotka olisivat mallien käytössä koko näytöksen ajan. Hankimme lavalle puunrungon osia, joiden päälle mallien olisi helppo kiivetä. Näin myös kengät saivat enemmän tarvitsemaansa huomiota. Näytöksessä ei ollut suurempaa koreografiaa vaan annoimme malleille vapauden ilmaista itseään paria ajoitusta lukuun ottamatta.

Näytös oltiin tehty myös mahdollisimman pienellä budjetilla, joten saamamme sponsorit mahdollistivat osan materiaaleista, tarjoiluista, ja oheistuotteista, jotka olivat painettuja kangaskasseja kierrätetystä puuvillasta. Halusimme tutustuttaa katsojat vegaanisiin raakaherkkuihin ja sienikäymisellä tehtyyn kombucha-juomaa. Elävän ravinnon kautta kiteytyi myös näytöksen teema, metsä ja oman kulttuurimme luontoyhteys. Halli oli niin valtava, tyhjyyttä hengittävä tila, että sadalle ihmiselle varattu alue vei vain puolet kokonaispinta-alasta.

Kuva 51. Näytöksen tarjoiluja.

Näytöksen tunnelma kulminoitui taianomaiseksi metsäretkeksi, jossa hahmoista tuli osa luontoa. Meidän kaikkien yhteinen kulttuuriperintömme on monimuotoinen luonto. Sitä ei voi kukaan omia ja se näkyy erilaisissa muodoissaan kaikkien kulttuurien taiteellisessa ilmaisussa. Juuso Koponen Astroblogissa (2018) kirjoittaa kulttuurivaikutteiden virranneen maasta toiseen jo paljon ennen löytöretkiä ja kolonialismia. Luontokappaleet ovat siis vaihtaneet maaperää ja rikastuttaneet muita kulttuureja antaen ruokaa, makuja, lääkkeitä ja värejä. Artikkelinsa lopussa Koponen vielä ilmaisee, että jokaisella ihmisryhmällä on oikeus määritellä itse asemansa ja paikkansa maailmassa. (Antroblogi, 2018) Pohjoismaissa hyvän ihmisoikeus ja taloustilanteen takia meidän on helpompi päättää itse oma asemamme. Kuubassa määrittelyä korostaa vielä kolonialismin epätasa-arvo: ihonväri sekä kaksoisvaluutta-systeemi.

Tämä monitaiteellinen konsepti pyrki määrittelemättömään asemaan missä kulttuurien yhteentörmäyksillä halusimme luoda aivan uudenlaisen kokemuksen. Motiivi mallistolle oli muotoilijan identiteetin etsiminen ja näytökselle kollektiivisen kokemuksen luominen kummankin suunnittelijan arvojen mukaisesti.

Kuva 52. Let's Talk a Bit-näytöksen juliste.

Kuva 53. Kenraaliharjoitukset.

Kuva 54. Näytös.

Kuva 55. Kiitokset.

5 LOPPUPOHDINTA

Opinnäytetyön tärkein tavoite on ratkaista jokin laadittu ongelma sekä/tai vastata tutkimuskysymyksiin. Tässä opinnäytetyössäni tavoitteenani oli itsereflektointi kulttuurisesta inspiroitumisesta sekä pohtia muotoilijan etiikkaan liittyvää kysymystä: mistä suunnittelija saa inspiroitua. Alakysymyksiin vastattuani, Tietoperusta –kohdassa lähdin avaamaan pääkysy-

myksiäni mallistoni vaiheiden kautta. Tuloksia tarkastellessani kerroin ensin observoinnistani, tämän jälkeen pyrin kertomaan näkemäni tai kokemani taustaa, ja näytin mitä elementtejä ikuistin talteen luonnoksiini.

Tuli hetkiä jolloin koin, että minun pitää kyseenalaistaa omaa toimintaani ja yritin nähdä asioita myös kriittisestä näkökulmasta. Yritin nähdä kuubalaisten näkökulman historian kautta sekä halusin tuoda myös oman kulttuurini taustaa mukaan. Analysoidessani inspiraationi elementtejä, pystyin erottelemaan ne selvästi luonnoksista. Mallistoa tehdessäni päätöksien teko saattoi ajautua kahden kulttuurin ominaisuuksien erittelyyn. Mitkä tulevat läheltä, mitkä kaukaa. Ja tämän jälkeen, mitkä tulevat ympäristöstä, mitkä omasta persoonasta. Koska tarkastelun kohteena oli niin erilainen kulttuuri kuin Suomi, erojen näkeminen oli helpompaa kuin yhtäläisyyksien. Nämä asiat tekivät omasta inspiroitumisesta essentialistista ja tässä jo heti kompastuin tapoihin, millä saatamme vahingossa tehdä toisista kulttuureista hyvin yksinkertaistettuja eli monoliittisia. Oma inspiroitumiseni tulikin pinnalta eli juuri niistä väreistä, symboleista ja kuvista, mitä näin eniten. Pidempi aika Kuubassa olisi varmasti syventänyt katsettani ja tietoisuuttani kulttuurista.

Tieto kuitenkin vähentää tiedostamatonta sortoa. Lähteet sekä haastattelu saivat oman näkökulmani laajenemaan.

Karibian historiaa käsittelevä kirja antoi hyvän perustan, josta lähteä tarkastelemaan Kuubaa. Tiivistetystä historiasta tuli yllättävän pitkä opinnäytetyöhön. Pidin kuitenkin maan historiaa tärkeänä ja olennaisena tietona, joten halusin pitää sen kokonaisuutena. Verkkomediat ja esseet joita luin olivat hyödyllisiä, mutta niitä olisi voinut olla lisää, jotta olisin saanut vieläkin monipuolisempia näkemyksiä. Tekstit olivat erittäin mielenkiintoisia, mutta lähtökohtaisesti ne käsitelivät alkuperäiskansoja, kuten intiaaneja ja saamelaisia. En halunnut ottaa niitä kulttuureja liiaksi esille omassa opinnäytetyössäni, koska käsiteltävä aiheeni oli Kuuba.

Migue Leyva J keskittyi haastattelussa hieman erilaisin lähtökohtiin ja vastasi kysymyksiini erilaisella kiinnostuksella mihin pyrin. Hän oli kiinnostunut vertailemaan Kuubaa ja muuta maailmaa lähinnä maailmanluokan high fashion –merkkien kuten, Diorin kautta, kun oma näkökulmani oli lähtökohtaisesti yhteiskunnallinen. Tämä avasi silmiäni myös siitä, että maailmankatsomuksemme on hyvin erilainen, eikä se ole huono asia. Siihen vaikuttaa henkilökohtaiset intressit, maamme kulttuuri ja yhteiskunnalliset rakenteet. Kysyessäni Miguelta sosiaalisesta epätasa-arvosta tai hämmentävistä palkkaeroista, hän ei ollut halukas vastaamaan tai hän koki, ettei asia enää ollut niin tärkeä ja huolestuttava mitä ennen. Kysehän oli kuitenkin myös haastattelusta, joka koski Kuuban pukeutumiskulttuuria ja vaikka itse näen näiden välillä merkityksen, eivät kaikki pohdi asiaa niin. Haastattelu olisi voinut olla myös jäsennellympi, mutta minun oli vaikea johtaa haastattelua keskustelun kariuduttua eri suuntiin ja hetkelliset kielimuurit ja mikrofoniogelmat hankaloittivat soljuvaa keskustelua.

Vastasin pääkysymyksiini mielestäni hyvin. Ensimmäisen pääkysymyksen Miten kulttuurinen inspiraatio näkyy mallistossa 'Kun kukat nukahtavat' vastaus ilmenee tulosten tarkastelun kokonaisuudessa. Toisessa kysymyksessä: Miten suunnittelijana saa inspiroitua, en vastannut siihen suoraan vaan avasin ensin kysymystä tietoperustaa kertoessani ja mallistoon liittyviä päätöksiäni pohtiessani vastaus tuli ilmi henkilökohtaisella tasolla.

Opinnäytetyön aihe oli oman inspiraationi pohdiskelua, josta luova tekijä voi löytää samaistuttavia tai hyvin eriäviä näkemyksiä. Alakysymykseen liittyvä kulttuurinen omiminen on niin sensitiivinen ja monihaarainen aihe, ettei sitä voinut kuin käyttää sivuvavana tekijänä ja pääkysymykseni Mistä suunnittelija saa inspiroitua kytkeytyi tähän. Vaikka kysymyksiin etsitään aina selvää ratkaisua, tämän kysymyksen kanssa mitään selviä rajoja ei voi vetää. Kaiken oppimani jälkeen, kuitenkin tulini siihen tulokseen, että kunnioitus ja tietoisuus toisesta kulttuurista sen elementtejä käyttäessä on tärkeää, jotta vältämme ylläpitämästä kolonialistisia rakenteita. Toiseen kulttuuriin kuuluvan henkilön ääni pitää myös saada tarpeen tullen kuuluviin, jotta emme toisi muita ilmi vain stereotyyppinä. Huomasin myös välillä noudattavani länsimaisen hyvinvointiyhteiskunnan ajatusmalleja. Yritin opinnäytetyöni aikana ottaa liikaa kantaa ja tehdä johtopäätöksiä vain historiaan perustuen ja omaan näkemykseeni maailmasta, niinkin paljon että jopa haastateltavan ääni oli hukkoa omien intressieni alle.

Miguen ajatus siitä, että jokaisen inspiraatio on henkilökohtainen kokemus, eikä sitä voi verrata todellisuuteen, saatikka kulttuuriseen omimiseen oli hymyilyttävä. Vaikka monesti taide saattaa piilottaa taakseen yhteiskunnallisen viestin, taide voi olla myös mielikuvituksellista visuaalisten muotojen ja värien yhdistelyä, millä ei pyritä mihinkään sen suurempaan, kuin ehkä teokseen, asuun tai mallistoon. Luova työ on kuitenkin prosessi, jonka aikana on tarpeellista kyseenalaistaa ja pohtia omia valintojamme. Monesti tavoite on päästä johonkin uniikkiin lopputulokseen, jossa näkyvät omat intressisi ja arvosi. Valintojamme ohjaa valtavasti ympäristömme vaikutteet kuten toiset kulttuurit, ihmiset ja ajan trendit eli ilmiöt. Pyörää ei voi keksiä uudelleen ja lopputulos tulee aina olemaan ulkopuolisen maailman ja sisäisen kokemuksesi sekoittama teos.

LÄHTEET

Hatala Matthes. E. (2016) Cultural appropriation without cultural essentialism? Essee.

<https://repository.wellesley.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.fi/&httpsredir=1&article=1110&context=scholarship>

Humalajoki R. (Antroblogi, 14.11.2017) Alkuperäiskansat, kulttuurinen omiminen ja asuttajakolonialismi. Haettu 12.6.2019 osoitteesta

<https://antroblogi.fi/2017/11/alkuperaiskansat-ja-asuttajakolonialismi/>

Koponen J. . (Antroblogi 28.2.2018). Alkuperäiskansat modernissa maailmassa. Haettu 12.6.2019 osoitteesta

<https://antroblogi.fi/2018/02/alkuperaiskansat-modernissa-maailmassa/>

Leyva. J. (2018). [valokuva]

Lieber. C. (Racked 13.12.2016) Cuba, in clothes. Haettu 4.7.2019 osoitteesta

<https://www.racked.com/2016/12/13/13904358/cuba-shopping-clothes>

Turunen J. (Politiikasta 8.11.2018). Euroopan kulttuuriperintöä dekolonisoimassa. Haettu 13.6.2019 osoitteesta

<https://politiikasta.fi/euroopan-kulttuuriperintoa-dekolonisoimassa/>

Rebloggy. (n.d.). [valokuva] Servando Cabrera Moreno Haettu 15.7.2019 osoitteesta

<http://rebloggy.com/post/art-painting-x-u-servando-cabrera-moreno/109616500831>

Rogers. R. A. (2006). From Cultural Exchange to Transculturation: A Review and Reconceptualization of Cultural Appropriation. Essee <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.561.659&rep=rep1&type=pdf>

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.561.659&rep=rep1&type=pdf>

Tekniikan talous (2016) Kuubalainen rumba ja belgialainen olutkulttuuri saivat ansaitsemansa arvostuksen – nostettiin maailmanperintökohteiksi. Haettu 22.6.2019 osoitteesta

<https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/kuubalainen-rumba-ja-belgialainen-olutkulttuuri-saivat-ansaitsemansa-arvostuksen-nostettiin-maailmanperintokohteiksi/e009325c-7145-34d5-988a-c45ad06a7555>

UNDP. (n.d.). Maiden jaottelu. Haettu 20.6.2019 osoitteesta

http://www.fi.undp.org/content/finland/fi_fi/home/globaalikasvatus/kansainvaelisyys-koulussa/maiden-jaottelu.html

Valtonen. P. (2017) Karibian Kulttuuri. Helsinki: Gaudeamus.

YLE. (2018). Kuuban valtapuolue valitsi presidentiksi odotetusti Miguel Díaz-Canelin – Castro: Kuuban ja Venäjän suhteet lähentyneet. Haettu 7.7.2019 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10168196>

Haastattelu: Migue Leyva J.

Kuuballa on hyvin värikäs ja omintakeinen historia Arawak-intiaaneista kolonialismiin ja aina kommunismin kautta nykypäivään. Kuuba on monikulttuurinen maa, saarta on asuttanut erilaiset alkuasukkaat Etelä-Amerikasta, kolonialistit pääosin Espanjasta ja afrikkalaiset 300-vuotta kestäneen orjakaupan seurauksena. Tämä haastattelu on tehty kulttuurisen inspiroitumisen jäljillä –opinnäytetyötä varten ja on osa sen tiedonhankintamenetelmiä.

Miten ilmasto ja luonto näkyvät Kuuban pukeutumiskulttuurissa?

- Lämmin ilmasto vaikuttaa ehdottomasti materiaalivalintoihimme vaatteissa, mitkä ovat pellava ja puuvilla. Ihmiset rakastavat pukea värejä ja kuvioita mitkä juontavat juurensa suoraan luontoon tai Afrikan perinnekankaisiin. Ainainen kesä on Kuuba. Kuuba on tunne ja se tunne näkyy vaatteiden kautta.

Millaisia ovat Kuuban perinnevaatteet?

- Tunnetuin kansallisvaate on todennäköisesti guayabera, mikä on miesten kauluspaita. Luonnonvalkoinen lyhythihainen paita on lähtöisin maanviljelijöiltä. Paidoissa ja monissa muissa vaatteissa käytetty brodeeraustekniikka on myös hyvin paikallista ja uniikkia. Värit ja kontrastit ovat tärkeimmät ja haetuimmat elementit vaateen teossa. Elementtien vaikutteet tulevat Afrikasta ja ympärysaarilta. Yksi hyvin ikoninen asuste on habana-hattu minkä juuret luonnollisesti ovat Havannasta.

Millainen historia Kuuban vaatetuskulttuurilla on ennen ja jälkeen vallankumouksen? Miten nämä asiat näkyvät nykypäivänä?

- Kolonialismi toi meille Kuninkaallisesta Espanjasta suurihelmaiset haameet ja mekot mitä me sitten muokkasimme oman näköisiksi. 40-luvulla Kuuba oli muodikas paikka ja muoti oli hyvin klassista aikakaudelleen. Yksi paikallinen liike, Eleganto oli kaikista tunnetuin. Siellä myytiin maailman muodin huippumerkkejä kuten Dioria. Dioria myytiin Kuubassa aiemmin kuin Yhdysvalloissa, mikä on todella yllättävää. Dior, Chanel ja Versace ovat paljon kalliimpia nykypäivänä Havannan liikkeissä kuin muualla maailmassa kaksoisvaluutan takia.

Vallankumous toi kansakuntamme keskuuteen tarpeen pukeutua uniformeihin. Armeijan vihreät vaatteet tekivät kansasta tasa-arvoisen ja yhteisen. Kommunismi oli mielentila eikä kukaan halunnut enää erottua joukosta. Edelleen mukailimme 50-luvun Amerikkaa sekä Fidel Castron

synnyttämään tarvetta olla ja pukeutua todistaen olevansa yhtä muun kansan kanssa.

Afrikkalainen kulttuuri näkyy pieninä elementteinä pukeutumisessa. Santería-uskontoon kuuluvat valkoiset vaatteet näkyvät laajasti katukuvassa mistä on tullut osa koko Kuuban kulttuuria sekä varsinkin turisteille luomaa kuvaa koko maastamme, koska katukaupustelijat ovat alkaneet myydä juuri tämääntapaisia vaatteita.

Miten näet internetin ja sen kautta läntisen maailman vaikuttavan Kuubaan?

- Muutoksen pystyy tuntemaan, vaikkeet olisi Kuubassa. Ennen ihmisillä on tuntunut olevan Kuubasta kaksi mielikuvaa, rehevät naiset sikari suussa sekä vanhat Amerikan autot. Nyt te pääsette ajantasaisesti näkemään mitä Kuubalaisille kuuluu ja mitä siellä tapahtuu esimerkiksi muodin saralla. Äskeisissä mielikuvissa ei mielestäni kuitenkaan ole mitään vikaa, ne ovat osa kulttuuriamme ja olen ylpeä siitä. Olemme tällaisten mielikuvien ja elementtien kautta hyvin uniikki kulttuuri.

Meille internet on antanut mahdollisuuden inspiroitua monipuolisemmin. Ei se ole enää niin iso juttu, nyt olemme vain enemmän osa muuta maailmaa. Sen avulla pääsemme luopumaan uniformustamme. Kuitenkin edelleen Kuubasta on aika mahdotonta ostaa verkon kautta vaatteita koska siihen tarvitsee luottokortin emmekä saa kansainvälisiä maksukortteja. Paikalliset ovat alkaneet suunnitella enemmän vaatteita ja perustaneet kokoaikaisia sekä pop-up liikkeitä. Käytettyjen ja Vintagevaatteiden suosio on alkanut lähiaikoina saamaan myös suosiota.

Tulin Kuubaan länsimaalaisena turistina hakemaan inspiraatiota luovaan työskentelyyni. Mitä mieltä olet tästä ottaen huomioon, ettei maasi kansalaisilla ole samanlaisia mahdollisuuksia matkustella, kuin minulla?

- On vaikeaa sanoa, omitko kulttuuria tullessasi Kuubaan ottamaan inspiraatiota, koska se minkä näet ja minkä sisäistät, on vain oma kokemuksesi siellä vallitsevista asioista ja ilmiöistä. Olen sitä mieltä, että se on sallittua, koska inspiraation saavuttaa, kun on kokenut jotain hyvin erityistä ja luovana tekijänä sen soveltaa omanlaisekseen. Mielestäni ei ole myöskään välttämätöntä nähdä suurta vaivaa ensin tutustua täysin kulttuuriin mistä inspiroitua. Ne ovat vain visuaalisia elementtejä mitä käytät ja mitään ei tule tapahtumaan niitä käytettäessä. Kuubalaiset ja ulkomalaiset suunnittelijat saavat mielestäni käyttää samoja Kuubalaisia elementtejä suunnittelussaan.

Vallitseeko Kuubassa mielestäsi tasa-arvo?

- Kansana olemme yhtenäinen ja jopa turistina tullessasi perhemajoitukseen, casa particulariin, olet osa perhettä. Työllisyydessä tilanne on kuitenkin toinen ekonomisen epätasapainon ja historiallisten jäännösten takia. Tästä voisimme puhua tunteja, mutta aika ei taida riittää.

